Valiokunnan lausunto PuVL 10/2025 vp– HE 86/2025 vp

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 86/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitusneuvos Minnamaria Nurminen, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Piia Pekola, valtiovarainministeriö
- lakimies Salla Paavilainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- valmiusjohtaja Pekka Tulokas, sosiaali- ja terveysministeriö
- sotilasylilääkäri, lääkintämajuri Juha Kuosmanen, Pääesikunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- asiantuntijalääkäri Tuula Kock, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin (612/2021) säännökset hyvinvointialueen velvollisuudesta antaa virka-apua Puolustusvoimille, Rajavartiolaitokselle ja Pohjois-Atlantin liitolle sekä velvollisuudesta varautua laissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin ja niissä asevoimien tukemiseksi tarvittavan terveydenhuollon järjestämiseen.

(2) Hyvinvointialue on ehdotetun 53 a §:n 1 momentin mukaan velvollinen normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslain mukaisissa muissa kuin sotilaallista voimankäyttöä tai sen uhkaa tarkoittavissa poikkeusoloissa antamaan Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle sekä Puolustusvoimien pyynnöstä Pohjois-Atlantin liitolle, sen jäsenmaiden asevoimille ja muille Suomen liittolaisille niiden tarvitsemaa virka-apua terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä.

Ehdotus ei koske sotilaallisesta voimankäytöstä tai sillä uhkaamisesta johtuvia poikkeusoloja. Näissä tapauksissa hyvinvointialueiden ja Puolustusvoimien yhteistyötä johdetaan ja koordinoidaan salassa pidettävin menettelyin.

(3) Hyvinvointialueella on oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista virka-apua pyytäneeltä tai sitä saaneelta.

(4) Ehdotetun 53 b §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue on velvollinen varautumaan valmiuslain 3 §:n 1 (so. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys) ja 2 kohdassa (so. Suomeen kohdistuva huomattava aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista) tarkoitettuihin poikkeusoloihin ja niissä tapahtuvaan Puolustusvoimien ja Naton ja sen jäsenmaiden asevoimien tukemiseksi tarvittavan terveydenhuollon järjestämiseen laissa säädetyillä ja valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin määrätyillä tavoilla.

(5) Hyvinvointialue on lisäksi velvollinen osallistumaan valtioneuvoston päätöksessä tarkemmin määrätyllä tavalla yhteiseen suunnitteluun, koulutukseen ja harjoitteluun Puolustusvoimien ja Naton kanssa poikkeusoloihin varautumiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi ja tarvittavan osaamisen varmistamiseksi.

(6) Valtio vastaa poikkeusoloihin varautumisesta ja niissä tarvittavan terveydenhuollon järjestämisestä hyvinvointialueille aiheutuneista kustannuksista.

(7) Esityksen taustalla on Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristön perustavanlaatuinen ja pitkäaikainen heikentyminen Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Lisäksi taustalla vaikuttavat Suomelle Naton jäsenyyden myötä asetetut suorituskykyvaatimukset sekä Ukrainan sodan kautta kertyneet kokemukset siviiliyhteiskunnan suojaamisen tarpeesta.

(8) Sota Ukrainassa on osoittanut, että myös sosiaali- ja terveydenhuollon kyvykkyys hoitaa ja kuntouttaa potilaita vaikuttaa merkittävästi maan puolustuskykyyn. Siksi on välttämätöntä huolehtia myös terveydenhuollon kestävyydestä ja toimintakyvystä sekä lääkehuollon huoltovarmuudesta kriisitilanteissa. Maanpuolustus edellyttää tiivistä yhteistyötä puolustusvoimien, siviiliviranomaisten ja terveydenhuollon toimijoiden välillä.

(9) Valiokunnan mielestä on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä uudistetaan muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja huomioimalla maanpuolustuksen tarpeet. Sosiaali- ja terveydenhuollon johtamis-, ohjaus- ja muiden järjestelyjen tulee muodostaa kansallinen kokonaisuus.

(10) Ehdotetulla sääntelyllä huolehditaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimintojen yhteensopivuudesta Naton jäsenyysvelvoitteiden kanssa. Naton jäsenenä Suomi on velvollinen tarjoamaan Suomessa harjoitteleville ja toimiville liittokunnan joukoille samanlaiset terveydenhuollon palvelut kuin Suomen Puolustusvoimien joukoille. Tätä niin sanottua isäntämaatukea annetaan niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissa.

(11) Valtioneuvoston päätös tehtävien ja rahoituksen tarkemmasta kohdentamisesta valmistellaan lakiehdotuksen 53 c §:n 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä hyvinvointialueiden ja Puolustusvoimien kanssa. Valiokunnan mielestä puolustusministeriö tulisi myös mainita säännöksessä yhtenä päätöksen valmisteluun osallistuvana sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyökumppanina. Puolustusministeriön rooli päätöksen valmistelussa on tärkeä erityisesti kansainvälisten joukkojen kanssa tehtävään yhteistoimintaan kytkeytyvissä asioissa.

(12) Puolustusvaliokunnan mielestä olisi selkeyden vuoksi aiheellista täydentää puolustusvoimista annettua lakia (551/2007) nyt ehdotettuun lainsäädäntöön viittaavalla informatiivisella säännöksellä siitä, että hyvinvointialueen velvollisuudesta antaa virka-apua Puolustusvoimille ja muille nyt ehdotetussa sääntelyssä tarkoitetuille säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa.

(13) Lainsäädäntöä toimeenpantaessa on erityistä huomiota valiokunnan mielestä kiinnitettävä hyvinvointialueiden resursointiin. Niillä tulee olla riittävä ja asianmukaisen koulutuksen omaava henkilöstö huolehtimaan hyvinvointialueille säädettävistä poikkeusolojenkin tehtävistä. Selvää on, että asianmukaisesti hajautettujen toimintojen ja toimitilojen järjestäminen edellyttää suunnittelua ja investointeja. Valiokunnan mielestä on aiheellista selvittää myös jo olemassa olevien, mutta hyvinvointialueilla normaalioloissa käyttämättä jäävien tilojen mahdollinen käyttökelpoisuus. Varautuminen edellyttää keskushallinnon toimien lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto PuVL 10/2025 vp

Helsingissä 10.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
jäsen Otto Andersson r
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Jarno Limnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Janne Heikkinen kok
varajäsen Tuomas Kettunen kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen